

Võru Instituudi 2020. aasta TÖÖPLAAN

Instituudi struktuur 2020. aastal

Võru Instituudi struktuuris on administratsioon ning kaks osakonda:

- teadus- ja arendusosakond asukohaga Võrus Tartu tn 48 ning
- muuseumiosakond, mis tegutseb neljas paigas: Karilatsi Vabaõhumuuseum Karilatsi küla Põlva kihelkonnas, Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum Võru linnas Kreutzwaldi 31, Mõniste Talurahvamuseum Kuutsi külas Hargla kihelkonnas ja Vana-Võromaa Kultuurikoda Võru linnas Katariina allee 11.

Eelarve

Tulenevalt üleriigilisele üleminekule tegevuspõhisele eelarvele on muutunud ka Kultuuriministri kinnitatud valitsemisala asutuste eelarvete struktuur.

Võru Instituudi riigieelarveline finantseerimine 2020. aastal on kokku 1 007 998 eurot, mille hulgas on:

- tegevuskulud muuseumipoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks 401 758 eurot;
- tegevuskulud rahvakultuuripoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks 347 042 eurot;
- vahendid RKASile muuseumipoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks 75 463 eurot;
- vahendid RKASile rahvakultuuripoliitika kujundamiseks ja rakendamiseks 39 483 eurot;
- investeeringud Kreutzwaldi elumaja siseremondiks 46 560 eurot;
- käibemaksukulu 22 989 eurot;
- 2019.a investeeringute jääk Mõniste muuseumi kõrvalhoone rekonstrueerimiseks 59 817 eurot;
- 2019.a personalikulude jääk 2686 eurot;
- põhivara amortisatsioon 12 200 eurot.

Omatulu nii teadus- ja arendusosakonna kui muuseumiosakonna peale kokku on 2020. aastaks kavandatud teenida 49 000 €. 2018. a omatulude jäägina kantakse üle 2020. a eelarvesse 12 840 eurot.

Erinevate sihtotstarbeliste toetustena on kavandatud 95 000 €. Eelmise aasta toetuste jääk 2020.a tegevusteks on 4181 eurot.

Võru Instituudi 2020.a kogueelarve koos riigieelarvelise finantseerimise, eelmisest aastast ülekantud jääkidega, kavandatavate omatulude ja sihtotstarbeliste toetustega ning põhivara amortisatsiooniga on kokku 1 169 020 eurot. (LISA 1. VI 2020.a kinnitatud eelarve liigendus).

Personal

Võru Instituudi struktuuris on 41 ametikohta, millest 2020. aastal alguse seisuga on täidetud 36,10 ametikohta.

Võru Instituudis töötavad 02. jaanuari 2020 seisuga:

Administratsioon

Direktor Rainer Kuuba, sekretär Annika Teppo (asendab lapsehoolduspuhkusele läinud Tuuli Abelit), finantsjuht Tiina Kahr.

Teadus- ja arendusosakond

Osakonnajuhataja Külli Eichenbaum (1,0), täidab ka projektijuhi ülesandeid.

Teadurid Evar Saar, Sulev Iva (0,8), Helen Plado (0,1), Mariko Faster (0,5), Kerli Kirch Schneider (lapsehoolduspuhkusel)

Spetsialistid Urmas Kalla, Evely Lindsalu, Triin Toom, Mariko Faster (0,5)

Projektijuhid Tiia Allas, Kaile Kabun (0,75), Merike Tigas, Triinu Laan (0,75)

Lapsehoolduspuhkusel on spetsialist Triin Nagel (0,5).

Ajutise loomuga tööülesannete täitmiseks, samuti võru keele õpetamiseks Vana-Võromaa koolides kaasatakse töötajaid töövõtulepingutega või käsunduslepingutega.

Muuseumiosakond

Osakonnajuhataja kt Reet Roop, peavarahoidja Mirja Ots.

Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum: juhataja Aimi Hollo, koguhoidja Malle Avans, tegevusjuht Marika Sepp, aednik Tuuli Hass, külastusjuhid Heli Raudsik, Ene Sokk.

Mõniste Talurahvamuuseum: juhataja Hele Tulviste, tegevusjuht Romet Pazuhaniš, külastusjuht Mare Tamtik, majandusspetsialist Urmas Tulviste (0,9).

Karilatsi Vabaõhumuuseum: juhataja Reet Roop, koguhoidja Tiiu Niinemägi, muuseumipedagoog Marge Luude, arendusspetsialist Maris Veski, majandusspetsialist Janek Hämelane.

Vana-Võromaa Kultuurikoda: juhataja kt Tiia Haug, koguhoidja Karin Tohvri (0,5), galerist Jana Huul, muuseumipedagoog Airi Rüütli (asendab lapsehoolduspuhkusele läinud Lagle Lindebergi), külastusjuhid Eike Koemets, Irina Taro (0,5), Terje Kivioja (asendab lapsehoolduspuhkusele läinud Minni Arujõed, koormus 0,5).

Tegevus

Teaduse valdkonnas on kavas jätkata tööd võru keele morfoloogiamuunduri, sõnaraamatu ja keelekorpuste arendamise, grammatikaõpiku ja kitsamate sõnastike koostamisega. Nimeuurimise suunal tegeldakse Vana-Võromaa isikunimedega uurimisega, mis on seotud Eesti perekonnanimedega raamatu koostamisega. Etnoloogia teaduri ajutine töölt eemal viibimine ei võimalda sel aastal etnoloogia suunal olulist tegevust arendada. Instituudi teadurid osalevad ettekannetega rahvusvahelistel teaduskonverentsidel. Sügisene konverents on sel aastal nimeuurimise teemaline, toimub Võrus.

Arendustegevustest on mahukamad ettevõtmised võrukeelse kooliõpetuse edasiarendamine Vana-Võromaa koolides, keelepesad Vana-Võromaa lasteaedades ning võro kultuuriruumi ühendavate tegevuste arendamine eri organisatsioonide ja omavalitsuste koostöö kaudu. Jätkatakse võru keelt ja kultuuri tutvustavate arendusprojektidega (konkursid, võrukeelsete väljaannete kirjastamine, nõustamine, koostöö teiste organisatsioonidega jne). Alustatud on järgmist Uma Pido ettevalmistavate töödega. Tegeldakse võro kultuuripärandi tutvustamisega, Vana-Võromaa käsitöövõrgustiku arendamisega ja kultuuripärandi turundamise rakendusprojektidega ning kohaliku toidupärandi tutvustamise koostööprojektiga. Uute suurte algatustena üleriigilisel digikultuuri aastal luuakse võrukeelsete tekstide ja helifailide veebileht „Helüait“ ja alustatakse multifilmide helindamist võrukeelseteks.

Võru Instituudi muuseumiosakonna ehk Vana-Võromaa muuseumide põhitegevused on kultuuripärandi esitlemine vastavalt iga muuseumi temaatikale näituste ja ekspositsioonide kaudu; kogude hoidmine, täiendamine ja kasutuseks ligipääsu tagamine; erinevate muuseumitundide ning teemapäevade läbiviimine; erinevate ürituste korraldamine. Jätkatakse Vana-Võromaa kultuuripärandiga seotud teemade lisamist muuseumide töösse. Muuseumide programmides tutvustatakse Vana-Võromaa pärimust ning kohalikku kombestikku, rohkem tutvustatakse Vana-Võromaa kunstnike loomingut, Vana-Võromaa Kultuurikojas esitletakse võru keele ajalugu, Mõniste Talurahvamuuseumis toimuvad võrukeelseid lastelaagrid. Jätkub Vana-Võromaa muuseumide uudiskirja väljaandmine.

1. Teadusteemad ja –projektid

1.1. Võru ja seto integreeritud keeletehnoloogia ja keeleressursid

2020. aastal keskendume peamiselt võru keele morfoloogiamuunduri arendamise tööle, aga jätkame ka oma teist töösuunda - õppeprogrammi Oahpa arendamist. Samuti loodame sel aastal esimesi tulemusi koostööst TÜ-ga neurotõlke arendamisel. Arendame edasi ka projekti sõnaraamatu ja keelekorpuste osa, plaanides selles olulisi uuendusi.

Võru keele morfoloogiamuunduri töörühm jätkab samas koosseisus (Sulev Iva, Jack Rueter, Heiki-Jaan Kaalep) täiendamist võrukeelse Vikipeedia tekstide põhjal ja meie muunduril põhineva Libre Office'i võru keele spelleri katsetamist. Lisaks saame sel aastal pärast pikemat pausi jätkata keeleõppeprogrammi Oahpa võrukeelse versiooni "Opiq võro kiilt!" arendamist väikse rahalise lisatõe abil Soomes tegutsevalt Soome-Ugri kultuurifondilt. Seda tänu Soome ühingu Sukukansojen ystävät taotlusele võru Oahpa toetamiseks, mille kultuurifond rahuldab. Saadud stipendiumi toel taastab võru Oahpa programmeerija Heli Uibo õppeprogrammi serverivahetusega seoses kaduma läinud funktsionaalsused, sh saab taastatud harjutuste helindus võrukeelse sünteeskõnega ja lahendatud muud tekkinud tehnilised probleemid. Plaanis on lisada sünteeskõnehelindus ka mõnele programmi osale, kus seda seni polnud ning täiendada harjutuste tagasisidesüsteemi. Sisulise poole pealt loome koostöös Heli Uiboga õppeprogrammi senistele harjutustele lisaks uue harjutuse (Fona) võru keele fonoloogia (vokaalharmonia jms) harjutamiseks.

Veebisõnaraamatu ja korpuste töörühm (Sulev Iva, Kaur Männamaa ja Tiia Allas) jätkab korpuste täiendamiseks tekstimaterjali kogumist ja veebisõnaraamatu ning korpuste andmebaasi ja otsingusüsteemi parandamist ja tõhustamist. Ühe ammu plaanitud olulise uuendusena on sel aastal plaanis luua veebisõnaraamatu juurde veebiliides sõnaraamatuartiklite parandamiseks, täiendamiseks ja uute artiklite lisamiseks.

Eesti-võru-eesti masintõlke arendamine neurotõlke meetodil jätkub ka käesoleval aastal meie projekti korpuste ja grammatikaekspertiisi toel TÜ projektis EKTBI5 "Neurotõlge: kohanev, mitmekeelne ja usaldusväärne eesti masintõlge". Sel aastal ootame sellest koostööprojektist valmivat esimest eesti-võru-eesti neuromasintõlke prototüüpi.

Vastutav täitja on Sulev Iva.

1.2. Võru keele grammatikaõpik

Grammatikaõpiku koostamine täiskasvanutele. Jätkub käsikirja koostamine. Õpiku koostaja Helen Plado töötab koormusega 0,1. 2020. aasta lõpuks on kirjutatud kogu verbimorfoloogia osa ja tehtud ka muutumatute sõnade ülevaade. Helen Plado poolt ettevalmistatud materjalid arutatakse läbi grammatika töörühmas. Grammatika töörühma kuuluvad Võru instituudi töötajatest Külli Eichenbaum, Mariko Faster, Sulev Iva, Rainer Kuuba, ja Evar Saar. Väljastpoolt Võru Instituuti osalevad töörühma töös Kalle Eller, Kaido Kama, Keiti Kaasik, Kristel Onno, Nele Reimann.

Vastutav täitja Helen Plado, kaastäitja Sulev Iva.

1.3. Vana-Võromaa ja laiemalt Lõuna-Eesti isikunimed uurimine

2020. aastal jätkuvad isikunimed uurimine ning Eesti perekonnanimeraamatu jaoks nimeartiklite kirjutamine perekonnanimedest, mis seostuvad Vana-Võromaa. Nimeartikleid koostavad Evar Saar ja Mariko Faster, plaanis on kirjutada kuni 200 uut perekonnanimeartiklit. Uurida on jäänud suhteliselt mahukat arhiivitööd nõudvad nimed ja võimalik, et valmib vähem artikleid. Osaletakse temaatilistel üritustel (nimeuurimise kongress ICOS-27 Krakówis Poolas, nimeuurimise päevad Helsingis novembris jm) ja nõustatakse teiste autorite artikleid Võrumaal pandud perekonnanimed üksikasjade osas.

Mariko Fasteril valmib artikkel isikunimed ja kohanimed seostest ESUKA nimeteemalise kogumiku jaoks.

Mariko Faster kaitses edukalt 24. jaanuaril Tartu Ülikoolis doktoriväitekirja „Hargla vetenimed Eesti-Läti keelepiiril“ ning sai doktorikraadi.

Evar Saarel valmib läänemeresoome vanade *-mas/mäs*-lõpuliste isikunimed teemaline artikkel, mis on kavandatud ilmuma Eesti ja Soomeugri Keeleteaduse Ajakirja (ESUKA) erinumbris aasta esimesel poolel. Veel valmib artikkel puunimetustest lõunaestlaste perekonnanimedes. Plaanis on ka läänemeresoomelike isikunimed hääbumist uuriv sotsiolingvistilise suunaga artikkel (projektis Suomalais-ugrilaiset henkilönnimisysteemit tehtud uurimistöö põhjal). Jätkub ka mulgi etnonüümi päritolu uurimine koos Kersti Lusti ja Taavi Paega. Tööd on ka vähemalt kahe artikli retsenseerimistega teadusajakirjadele.

Nimeuurimise projektile taotleti toetust 14616 eurot Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetusmeetmest, toetust eraldati 8000 eurot. Varasem teine toetaja, programm „Eesti keel ja kultuurimälu“ lõppes ning jätkuprogrammis „Eesti keel ja kultuur digiajastul 2019-2027“ ei osutunud antud teema eelisarendatavaks.

Vastutav täitja Evar Saar, kaastäitja Mariko Faster.

1.4. Võru kirjanduse ja koduloo andmebaaside täiendamine

Võru kirjanduse kodulehe täiendamine vahepeal lisandunud materjali osas. Koduloo andmebaaside olulist täiendamist 2020. aastal plaanis ei ole, seni tehtu hoitakse töökorras ja kasutatav.

Vastutav täitja Tiia Allas.

2. Trükised ning digitaalsed väljaanded

2.1. Võru Instituudi toimetiste 35. numbril väljaandmine

Võru Instituudi toimetiste 2020. aasta numbril koostamine, toimetamine ja trükiks ettevalmistamine. Võru Instituudi toimetiste 35. number on planeeritud trükist ilmuma oktoobris 2020.

Vastutav täitja on Sulev Iva.

2.2. Võrukeelsete vanasõnade raamat

Esmalt e-väljaandena plaanitud vanasõnade valikkogu on kavas anda välja paberraamatuna. Aluseks on käsikiri, milles on koguteosel „Eesti vanasõnad” välja valitud Vana-Võromaa kihelkondadest pärinevad vanasõnad. Valikus on umbes 2770 vanasõna. Materjali esitamiseks kasutatakse "Vanasõnaraamatu" (1984) süsteemi. Raamatusse tulevad illustratsioonid, vähemtuntud võrukeelsete sõnade seletused, kommentaarid vanasõnade lahtimõtestamiseks. Raamatu üks eesmärke on propageerida tuttavate vanasõnade võrukeelseid variante, selle kõrval aga näidata võrokeste omapärast vanasõnavara. Vanasõnu saaks rakendada nii keeleõppes, ajalootundides kui reklaami alal, vanasõnad on omamoodi sissejuhatus võrukeelsesesse mõtlemisse.

Trükiväljaande tarvis on valitud kunstnik Andres Varustin. Raamatu illustreerimiseks, kujundamiseks ning trükiks on raha juba taotletud, kuid aasta jooksul tuleb taotleda lisa. Kavas on raamat valmis saada novembriks võru keele nädalaks.

Vastutav täitja ning toimetaja Kaile Kabun, koostaja Urmas Kalla.

2.3. Võrukeelsete tekstide ja helifailide veebileht „Helüait“

2019. sügisel algatas instituut võru keele kasutamise ja õppimise võimaluste laiendamiseks tööd võrukeelsete tekstide kuulamise võimaluste suurendamiseks. Võru Instituut registreeris kodulehe www.helüait.ee, kuhu koondame võrukeelset kuulamismaterjali: kirjandust ja rahvajutte nii täiskasvanutele kui lastele. Esimeste digiteerimistööde praktika põhjal kavandati 2020. aasta tööde maht, kaasati projekti MTÜ Luumisõ Kõrd (korraldab helitöötuse ja veebilehe kujundamise, taotles vastavaks tööks Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest toetust, eraldati 3000 eurot). 2020. aasta esimesel poolel saab Helüaia koduleht kujunduse ja struktuuri, mida hakkame täitma sisuga. Helüaidast ja seal sisalduvast on õige aeg avalikult rääkida tõenäoliselt 2020. aasta keskel. Helüaia kontseptsioon põhineb paljuski vabatahtlikkusel – loodame, et paljud võrokest tahavad tasuta panustada oma vaba aega võrukeelsete tekstide sisse lugemisele ning et autorid on nõus oma loominguga avaldamiseks Helüaidas tasuta. Rahalisi vahendeid kulub siiski kodulehe arendamisele ja kujundamisele ning lindistatud materjalide helitöötusele. Projekti juht Triinu Laan suhtleb autorite, sisse lugejate ja kodulehe arendajaga, korraldab lindistamisi, suhtleb helitöötlejaga.

Vastutav täitja Triinu Laan.

2.3.1 Eesti Rahvaluule Arhiivi võrukeelse materjali kataloog ja veebilehe helüait.ee sidumine arhiivi võrukeelsete helisalvestistega

Koostöös Eesti Rahvaluule Arhiiviga on plaanis koostada kataloog, mis sisaldaks ülevaadet arhiivis leiduvatest valdavalt võrukeelsetest säilikutest. Tähelepanu keskmes oleksid rahvajutud (seoses ka väljakuulutatud eesti rahvajutu aastaga), kuid samuti kantaks kataloogi rahvalaulud, folkloori lühivormid ning võru keeles esitatud kirjeldused ja teated. Rahvaluulearhiiv saab anda abi otsingute hõlbustamisega, kuna tänu muinasjutu- ja kohamuistendikogumike väljaandmisele on palju materjali juba keele seisukohalt läbi vaadatud. Esmalt kuulatakse üle heliülesvõtted, mis on suurelt osalt juba digitaliseeritud. Paremad salvestatud võrukeelsed rahvajutud saaksid tänu linkidele ühtlasi kättesaadavaks veebilehe helüait.ee kaudu. Täienev kataloog ise oleks esialgu kättesaadav Võru Instituudis ja Eesti Rahvaluule Arhiivis. Töö on planeeritud mitmele aastale.

Vastutav täitja Urmas Kalla.

2.3.2 Võru keele ja kultuuri jaoks oluliste teoste digiteerimine koostöös Eesti Rahvusraamatukoguga

Eesti Rahvusraamatukogu on EODOPEN raames digiteerimas kultuuriloolisi teoseid. EODOPEN projektis osaleb 15 raamatukogu 11-st Euroopa riigist. Projekti eesmärk on digiteerida 15 000 teost üle Euroopa ning need üldsusele avalikus võrgus nii rahvusraamatukogu digitaalarhiivis Digar <http://digar.ee> kui EOEOPEN projekti raames valmivas portaalis kättesaadavaks teha. Rohkem teavet: <http://eodopen.eu/>. Rahvusraamatukogu soovis Võru Instituudiga koostööd teha. Võru Instituut pakub 2020. aastal välja 25 teost, mille digiteerimine ja avalikustamine oleksid võru keele ja kultuuri seisukohalt olulised. Instituudi ülesanne on ka teoste autorite, illustraatorite ja kirjastajate käest lubade küsimine.

Vastutavad täitjad: Triinu Laan ja Tiia Allas.

2.4. Pilteepose "Kalevipoeg" tõlkimine võru keelde

Jätukub koostöö OÜ-ga MrBee, et jätkata eesti- ja võrukeelse pilteepose "Kalevipoeg - Kalõvipoig" raamatusarja väljaandmist. Raamatu IV osa jaoks on eepose tekstid instituudi poolt võru keelde tõlgitud. Raamatu väljaandmine seisab praegu kunstnikutöö taga, mis omakorda seisab rahastuse puuduse tõttu. Otsime koos OÜ MrBee esindajatega võimalusi projekti rahastamiseks.

Vastutav täitja Rainer Kuuba, tõlkija Urmas Kalla.

2.5. Raamat "Tsillokõsõ soe jutu"

Võrukeelne lasteraamat "Tsillokõsõ soe jutu" on kavandatud ilmuma Võru Instituudi kirjastamisel 2020. aastal. Raamatu autor on eesti lastekirjanik Juhani Püttsepp, tõlke on teinud Võrumaa juurtega gümnasist Miina Aleksandra Piho. Suuline eelkõkkulepe raamatu autori Juhani Püttsepaga on sõlmitud. Välja on valitud raamatu illustreerija – Kadi Mõttus. Raamatu väljaandmise tarvis on saadud raha Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest (1200 eurot). Aasta jooksul on kavas lisatoetust küsida veel Eesti Kultuurkapitalilt. Plaanis on toimetada raamat trükki sügise alguses, et selle ilmumine oleks üks võru keele nädala sündmuseid.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

2.6. Võru kirjandusloo veebiväljaanne

Kavas on avaldada võru kirjanduse lugu jutustav veebiraamat. Aluseks on kirjandusteadlase Mart Velskri tekst, mis valmis mõned aastad tagasi võru kirjanduse õpiku tarvis. Mart Velsker uuendab ja täiendab aasta alguses oma varem valminud teksti. Seejärel otsitakse teksti toetuseks illustreeriv materjal ja sobiv kujundus (küljendaja Priit Lööper). Raamat on esialgu mõeldud avaldada vaid e-raamatuna. Taotletakse toetust Eesti Kultuurkapitalilt küljendamiskulude katteks. Eesmärk on teha e-raamat kättesaadavaks uue õppeaasta alguses.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

2.7. Raamatu "Bernard Kangro avaldamata luuletusi" väljaandmine

Kogu koostajad on Õne Kepp (raamatu I osa) ning Maarja Hollo (raamatu II osa) lõpetavad aasta alguses käsikirja toimetamise. Käsikiri kujundatakse, küljendatakse ning raamat peaks trükist ilmuma hiljemalt augustis. Bernard Kangro 110. sünniaastapäev on 18. septembril. Väljaandmise kulusid toetas Vana-Võromaa pärimuskultuuri meede 1000 euroga, puuduv osa taotletakse Kultuurkapitalilt.

Vastutav täitja Tiia Allas.

2.8. Kordustrükk raamatutest „Piltsõnastu latsilõ“ ja „Piltsõnastu latsilõ 2“

Õppematerjalid, mis toetavad võru keele õpet. Juurde on plaan teha mõlemat raamatut 500tk.

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

2.9. Võrukeelsete lastelaulude plaadi väljaandmine õppevahendiks keelepesarühmadele

Laulude autoriteks on keelepasa õpetajad, kes on loonud laulud vastavalt teemadele, mida on vaja keeleõppeks ja võrukeelsete päevade sisustamiseks. Laule on olemas 14, veebruari koolitusel tehakse veel juurde 4-5 laulu. Plaadi väljaandmise ajakava veel täpsustub.

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

2.10 Uue aabitsa koostamine

Aabitsa-laadse õppematerjali vajadus on keelepasa kõige vanemale astmele ning I kooliastmele (1.-4. klass). Aabitsakogu tööühm alustas tööd veebruari lõpus, täpsem töökava lepatakse kokku arutelude tulemusena.

Vastutav täitja Tiia Allas.

2.11. Uma Laulu konkursi laulude salvestamine ja videoklippide tegemine

Neljanda Uma Laulu konkursi lauludest on plaanis salvestada 10-12 võrukeelset laulu, mida pakkuda raadiokanalitele mängimiseks. Teha laulud laiemale avalikkusele kättesaadavaks Uma Pido YouTube kanalil. Laulude salvestamine oli plaanis märts-aprill ja videoklippide valmimine septembris 2020. Märtsi lõpuks on pooled salvestused tehtud, kuid edasise salvestamise aeg on eriolukorra tõttu veel lahtine. Projektijuht korraldab esinejate ja stuudio vahelist suhtlust, koordineerib salvestusaegu, edastab materjali raadiokanalitele ja paneb üles YouTube.

Rahastus toimub Võro Selts VKKF kaudu. Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest on saadud toetust 3480 eurot, rahalisi vahendeid on vaja veel laulu klippidele võrukeelse teksti lisamiseks, mida on hea karaoke stiilis laulmiseks kasutada. Selleks taotleb Võro Selts VKKF toetust Eesti Kultuurkapitalilt.

Vastutav täitja Merike Tigas.

2.12 Eelkooliealistele ja noorema kooliastme lastele mõeldud multifilmid võrukeelseks

Eesmärgiks on anda lastevanematele võimalus vahetada digiteleviioonis näidatavate multifilmide keel võru keeleks, et lastel oleks võimalik meeldivalt aega veetes kuulata ja koos sellega õppida võru keelt.

Projekti partneriteks on OÜ Funk & Pihel, kel on pikaajalised kogemused multifilmide helindamisel, ning Kids Network Television OÜ, kellele kuuluvad muu hulgas telekanalid Kidzone ja Kidzone+. Tegemist on telekanalitega eelkooliealistele ja noorema kooliastme lastele (vanusele 4-14), kus on väga suur valik erinevaid multifilme erinevate huvidega lastele. Ühte multifilmi osa korratakse 12 kuni 36 korda sõltuvalt sarjast kahe aasta jooksul. Kanalitel on võimalik kasutada digiteleviiooni salvestamise ja kordusesitamise võimalusi, nii et võrukeelseid multifilme saab vaadata lastevanemate soovitud ajal ja mahus.

Partner F&P annab Võru Instituudi kasutusse videofailid koos eestikeelse diktoritekstiga, Võru Instituut korraldab eestikeelse teksti tõlkimise võru keelde, partner F&P palkab sobivad näitlejad, teostab kogu helinduseks vajaliku tehnoloogilise protsessi ning annab programmi edastavale telekanalile üle videofailiga liidetud standardse helifaili. Partner KNTV edastab võrukeelsete helifailidega programmi kõikidesse Eesti digiteleviiooni pakkuvate operaatorite võrkudesse ja korraldab selle, et telekanalid lisavad helivalikusse ka võru keele.

2020. aastal on plaanis helindada võrukeelseks ca 15% kogu aasta eetrimahust, mis tähendab kokku umbes 530 unikaalse multifilmi tõlkimist ja helindamist, keskmiselt 44 multifilmi kuus. Kuna tegemist on uue algatusega ning puuduvad kogemused multifilmide tõlkimiseks ja helindamiseks võru keelde, siis aasta lõpuks selgub tegelik realistlik võimekus multifilmide võru keelde tõlkimiseks ja helindamiseks.

Projektile on eraldatud toetust 6000 eurot Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise meetmest ning 3000 eurot Digikultuuriaasta 2020 programmist

Projektijuht on Rainer Kuuba, kaastäitja Mariko Faster.

2.13. Võrukeelne Täheke

Kirjastuse Kultuurileht väljaanne Täheke ilmutas võrukeelse numbriga märtsi lõpus. Instituudi töötajad aitasid kokku panna numbriga sisu ja korraldavad Täheke jagamise Vana-Võromaa koolide lastele. On tõenäoline, et eriolukorra tõttu saavad lapsed selle kätte mitte enne maikuud.

Vastutav täitja Mariko Faster.

2.14. Vana-Võromaa muuseumide e-uudiskiri

Uudiskiri ilmub kord kuus teavitades ette Vana-Võromaa Kultuurikojas, Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseumis, Karilatsi Vabaõhumuuseumis ja Mõniste Talurahvamuseumis toimuvaid üritusi, näitusi, sündmusi ning tutvustab aeg-ajalt muuseumide püsiekspositsioonide hulka kuuluvaid põnevaid esemeid. Uudiskirja tekste toimetab Kaile Kabun.

Vastutav täitja Maris Veski.

2.15. Võru Instituudi kodulehekülje ja Facebooki lehe täiendamine, E-poe Uma Puut haldamine

Instituudi kodulehel olevat infot uuendatakse ja lehte täiendatakse valmivate tööde osas.

Kodulehe info uuendamise ja täiendamise eest vastutab sekretär Annika Teppo, e-poe halduse ning täiendamise eest vastutab Külli Eichenbaum. FB lehte täiendavad jooksvalt värsked infoga instituudi töötajad.

2.16. Eesti-võru elektrooniline vestmik

Eesti-võru vestmiku käsikirja esialgne fail on koostatud (koostaja Laivi Org), kuid 2020. aastaks sellega aktiivset tööd plaanis ei ole. Tööd sellega jätkata saab siis, kui on leitud praktilised parimad lahendused vestmiku kasutusviisideks (nt helifailidega mobiili-äpid vms). Digirakenduste selgumisel saab vestmiku materjali kohandada vastavale rakendusele.

2.17. Raamatu „Vana-Võromaal tegutsenud päevapiltnikud“ väljaandmine

Autor Ago Ruus on 2018. aastal Instituudi taotluse tulemusel kulka stipendiumi toel koondanud raamatu käsikirjaks info 99 Vana-Võromaal pärit fotograafi kohta, kes tegutsesid enne II Maailmasõda. Kavandatav raamat tutvustab ajaloolise Võrumaa fotograafide tegevust ja toob jäädvustuste/mälestuste/lugude kaudu esile Vana-Võromaa eluolu ajast, mis elavast mälust juba kadumas on. Raamat tutvustab laiemale sihtgrupile Vana-Võromaad ühtse ja omanäolise piirkonnana. 2019. aastal koostas raamatule kujunduse ja küljenduse Tiit Lepp. Kahjuks ei ole Ago Ruus saanud tervislike põhjuste tõttu tegeleda selle käsikirjaga nii intensiivselt kui vaja ning raamatu fail vajab veel mõningat tööd. Loodame, et Ago Ruusi tervis peab vastu ja saame raamatu 2020. aastal välja anda. Trükitootust on plaanis taotleda kultuurkapitalilt.

Vastutav täitja Rainer Kuuba.

2.18. Võru- ja eestikeelne seinakalender 2021. aastaks

Aasta lõpus on plaanis välja anda kakskeelne seinakalender 2021. aastaks, ühe ja kolme kuu vaatega, erinevate piltidega Vana-Võromaa kultuuripärandi teemadel. Kalendris on igal kuul üks võrukeelne ütlus.

Vastutav täitja Rainer Kuuba, kaastäitja Külli Eichenbaum.

3. Mitmesugused üritused

3.1. Vana-Võromaa koolilaste kirjatööde 33. konkurss "Mino Võromaa"

Võistluse tähtaeg oli 31. jaanuar 2020, tulemused selgusid märtsis. Paremad tööd on kavas avaldada Võru Instituudi veebilehel <https://wi.ee/mino-voromaa/>, kuna kogumikku selle aasta töödest ei ilmu. Koostöös Vana-Võromaa ettevõtjatega on kavas parematele kirjutajatele auhinnad välja panna ja nende kätteandmiseks võimalus leida.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

3.2. Võrukeelne olümpiaad/mälumäng

Võru keele olümpiaad „Ütski tark ei sata taivast“ 8 ja 11. klassi õpilastele asendasime mälumänguga, mille sihtrühm on sama. Ka mälumängu teema on endiselt võru keel ja kultuur, st laiemalt kogu Vana-Võromaa. Ettevõtmise täpsem vorm on kujundamisel. Uus õpilasvõistlus, kuhu kutsutakse kõigi Vana-Võromaa koolide esindajad, toimus 4. märtsil Võrus.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

3.3. „Hindätiidmisavvuhinna“ väljaandmine

2012. aastast alates annab Võru Instituut lasteaedadele, koolidele ning kultuuriasutustele, ühingutele ja seltsidele välja Hindätiidmise avvuhinda. Auhinnaga tunnustatakse pikaajalist tõhusat tööd võru keele ja meele hoidmisel või head uut algatust oma keele ja meele väärtustamisel. Auhinna mõte on hoida võrokekseks olemist au sees. Auhindamine toimub üle aasta. Sel aastal väljaantavale auhinnale sai kandidaate esitada 21. veebruarini. Auhinna üleandmine oli kavandatud 16. märtsile, kuid eriolukorra tõttu jäi emakeelepäeva aega kavandatud auhinnatseremoonia ära ja meened koos tänukirjaga antakse üle esimesel võimalusel.

Vastutav täitja Tiia Allas.

3.4. Võru-seto näitemängupäev Puiga lasteaias ja koolis

Iga-aastane näitemängupäev oli kavandatud Puiga lasteaias ja koolis 17. aprillil 2020, kuid eriolukorrast tulenevalt lükkub edasi. Lasteaiastele on plaanis näitemängupäev korraldada sügisel või lausa talvel, koolilaste näitemängupäev on eriolukorra tõttu otsustatud praegu lihtsalt ära jätta, aga aasta jooksul võivad plaanid veel muutuda. Osaleb 5-6 lasteaiarühma ning põhikoolide õpilaste võrukeelsed näitetrupid. Päeva korraldavad koostöös Puiga põhikool, Puiga lasteaiad ja Võru Instituut (abi korraldamisel).

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

3.5. Koostöö Eesti Rahvamuusikatöötlaste festivaliga Mooste Elohelü

22.-23.05. kavandatud Moostes Eesti Rahvamuusikatöötlaste festival Mooste Elohelü on eriolukorra tõttu otsustatud korraldada juuli lõpus.

Festivali korralduses osalevad instituudi töötajad Urmas Kalla, Triinu Laan ja Merike Tigas. Urmas on osalenud festivali võistluskontserdi kohustusliku loo valimisel, milleks sai pulmalauludest peiu- ja mõrsjapoolsete kaasitajate võistulaulmine, valikus on kaks teksti ja kaks viisi Põlva kihelkonnast kolmelt erinevalt laulikult (Mari Viirland, Katri Kindsigo, Juuli Tint).

Päeval enne võistluskontserti toimub seto, võro ja tarto pulmalaulude ettekandmine, mida korraldab ja juhatab Urmas.

Järgmise festivali korraldamise töö algab sügisel, osalevad Urmas, Triinu ja Merike.

Vastutav täitja Urmas Kalla.

3.6. Artur Adsoni nimelise XIX võrukeelne luulelugemise võistlus

Luulelugemise võistlus oli esialgu kavandatud Sänna mõisas 7. mail koostöös MTÜ-ga Sänna Kultuurimõis, kuid praeguse seisuga on see edasi tõugatud 5. novembrile. Võistlevad Vana-Võromaa lasteaias- ja kooliõpilased. Päeva korraldamiseks taotleb Instituut toetust Kultuurkapitali Võrumaa ja Põlvamaa ekspertgrupilt.

Vastutav täitja Tiia Allas.

3.7. Võru linna lastefestivalil võru keele õpitubade korraldamine

Võru linnas toimuval lastefestivalil 25.-26. juulil korraldatakse koostöös Võru linnavalitsusega festivali kahel päeval võrukeelne lasteprogramm Instituudi aias aadressil Tartu tn 48. lastefestivali programmis löövad kaasa ka Instituudi muuseumiosakonnast Mõniste talurahvamuuseum ja Dr. Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseum.

Vastutavad täitjad Evely Lindsalu ja Triin Toom.

3.8. Võru keele laagrid Mõniste Talurahvamuuseumis

Sel aastal toimuvad võru keele laagrid, mis seni olid Karilatsi Vabaõhumuuseumis olnud, Mõniste Talurahvamuuseumis. Kolm kahepäevast laagrit toimuvad suvel, päevad täpsustuvad. Instituudi töötajad viivad laagrites läbi töötubasid võru keeles ja kohaliku kultuuripärandi võtmes.

Vastutav täitja muuseumiosakonna juhataja Reet Roop, teadus- ja arendusosakonnast Triin Toom.

3.9. Vana-Võromaa saatkond Seto Kuningriigis

Sarnaselt varasematele aastatele on ka sel aastal kavas korraldada Seto Kuningriigis (toimub 1. augustil 2020 Kolossova külas) Vana-Võromaa saatkond, kus tutvustatakse Vana-Võromaa kultuuripärandit: käsitöö, kohalik toit, võrukeelne kirjandus jms.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

3.10. Instituudi sügisene teaduskonverents

Võru Instituudi sügiskonverents tuleb sel aastal nimeteemaline, ajaks on kavandatud novembri alguspool, kuupäev ja pealkiri täpsustuvad. Konverents on ühepäevane, toimub Võru Instituudis. Konverentsi ringkiri saadetakse välja aprillis, muu korraldustöö toimub septembris-oktoobris.

Päev enne või pärast konverentsi on mõeldud Võrus instituudi saalis pidada Eesti perekonnanimeraamatu kirjutajate sügisseminar koostöös EKIGA.

Vastutav täitja Evar Saar.

3.11. Võru keele nädal 2.-8. november

Võru keele nädalal planeeritakse tegemisi kõigile vanuserühmadele. Lasteaedade keelepasa rühmad tutvustavad mängude, laulude ja näitemängude kaudu võru keelt teistele rühmadele ja lastevanematele, lasteaedades käivad külalised, kes räägivad oma tegemistest või hobidest võru keeles.

Kümnendat korda toimub võru keeles ettelugemise võistlus „Kullõ, ma loe sullõ!“. Võistlus on ennast õigustanud ja on praegusaja õpilastele sobiv viis võru keelega sidet hoida.

Toimub kõigile keelehuvilistele mõeldud võrukeelne mäng, mida saab rakendada kas veebi, telefoni, Facebooki vms kaudu. Kavas on ajastada võru keele nädalaks ka mõne võrukeelse raamatu ilmumine ja korraldada võru keele nädala raames mõnele sihtrühmale mälumäng.

Kavandatud on ka koostöö jätkamine ERRiga (Mnemoturniir, võrukeelse muusika erisaade jms). Ürituste kava täpsustub aasta jooksul.

Vastutav täitja Kaile Kabun.

4. Kooolitus- ja nõustamistegevus

4.1. Võrukeelsed keelepasa eelkoolialistele lastele

01.jaanuari 2020 seisuga on 21 Vana-Võromaa lasteaia või lastehoiu rühma: Antsla Lusti LA, Hargla Kooli LA, Kuldre LA, Lasva LA, Orava Kooli LA, Puiga LA, Põlva LA Mesimumm (3 rühma), Põlva LA Pihlapuu, Rõuge LA (2 rühma), Räpina LA Ruusa rühm, Sõmerpalu LA, Veriora LA, Võru LA Punamütsike, Võru LA Päkapiikk, Võru LA Sõleke (2 rühma), Väimela LA, lastehoid Haanja KP-s. Lisaks VV keelepasaühmadele teeb Parksepa LA muusikaõpetaja muusikaringis võrukeelseid laulumänge.

Lasteaedades, kus töötavad keelepasa rühmad on kokku 450-480 last ja 60 inimest, kes on seotud võru keele õppega.

Haanja keelepasa töötab kolmel päeval nädalas, kahekümmes rühmas räägitakse ühel päeval nädalas võru keelt. Rõuge ja Antsla lasteaia räägib üks õpetaja või õpetaja abi iga päev lastega võru keeles.

Evely Lindsalu ja Triin Toom käivad lasteaedades viiel päeval nädalas ja aitavad õpetajaid võrukeelse päeva läbiviimisel: annavad metoodilist nõu, võru keele abi, uusi ideede ning õppematerjale, mängivad ja suhtlevad lastega võru keeles. Vajadusel külastatakse ühel päeval kahte lasteaeda.

Keelepasa tegevuse toetamiseks panustatakse raha oma eelarvest ja küsitakse HTM-st.

Kevadpoolaastal uuendatakse keelepasa arengukava dokumenti.

Vastutavad täitjad on Evely Lindsalu ja Triin Toom.

4.2. Võru keele ja kultuuri õpetamine Vana-Võromaa koolides

Eesmärgiks on jätkata ja püüda laiendada Vana-Võromaa koolides võrukeelsete tundide andmist nii 2019/20. õppeaasta teisel kui ka 2020/21. õppeaasta esimesel poolaastal. Võru keele ja kultuuri õpetuse edendamine Vana-Võromaa koolides on olnud üks Võru Instituudi prioriteete.

2019/20. õppeaasta esimesel poolaastal osales õppes 13 Vana-Võromaa kooli 36 rühmaga:

ühendas Vana Võromaa koolis (Orava, Põlva, Haanja, Kuldre, Mõniste, Lüllemäe, Hargla, Osula, Viluste) õpetati omakultuuri mitmele klassile/õpperühmale, neljas koolis (Kääpa, Vastseliina, Varstu, Põlva Jakobi Kool) sai/saab õpet üks klass/õpperühm.

Loota on 2020. aastal õpetamise mahu kasvu: võru keele ja kultuuri õpetamisega on 2020. aasta sügisest lubanud (taas)liituda Tilsa Põhikool, läbirääkimised jätkuvad Puiga Põhikooli, Võru Kreutzwaldi Kooli ja mitmete teiste Vana-Võromaa koolidega. Võru keele ja kultuuri õpetamisega on ulatuslikumalt liitumas Varstu Kool. Võru Gümnaasiumis on plaanitud võru keele valikkursus mai viimasel nädalal (kooli enda rahastusel).

2020. a võrukeelse kooliõppe mahuks on kavandatud kogu aasta arvestuses:

850 võru keele ja kultuuri tundi (vähemalt 32 erinevat klassi või õpperühma);

400 võrukeelse muu õppeaine tundi (vähemalt 10 erinevat klassi);

55 võru kirjanduse tundi Vastseliina Gümnaasiumis (1 klass).

Orava Koolis on 2015. aasta sügisest alates võru keele ja kultuuri õpe kõigile õpilastele (1.-9. klassini). Kahes Vana-Võromaa koolis õpetatakse võru keeles ka mõnda muud õppeainet peale võru keele ja kultuuri. Nii on Mõniste Koolis seitsmendat õppeaastat osaliselt võrukeelne tüdrukute ja poiste tööõpetus (tehnoloogia), muusikaõpetus ja kunstiõpetus. Varstu Keskkoolis käib võrukeelne poiste tööõpetus 4.-9. klassi õpilastele. Võrukeelne võru kirjanduse õpe jätkub 2020/21. õppeaastal Vastseliina Gümnaasiumi 12. klassis kaheksandat õppeaastat.

Võrukeelse õppe rahastamist toetab sel aastal Vana-Võromaa pärimuskultuuri meede 9000 euroga. Vajalik oleks leida rahastamise lahendused koos HTMiga.

Vastutav täitja Tiia Allas.

4.3. Keelekoolitus õpetajatele, lasteaiakasvatajatele ja teistele täiskasvanutele

4.3.1. Täienduskoolitused lasteaiasõpetajatele võrukeelsete keelepesade loomise ja toetamise eesmärgil.

Koolituse sisuks on nii võru keele õpe kui ka praktiliste tegevustega töötoad, mis käsitlevad piirkondliku kultuuri teemasid. Lisaks käivad koolitustel ja õppereisidel võru keele õppest huvitatud lasteaedade ja koolide direktorid ja muusikaõpetajad. Aasta jooksul on planeeritud 9 koolituspäeva (sh õppereisid). Õppepäevad toimuvad erinevates lasteaedades või teemaga seotud paikades. Lasteaiasõpetajate koolituseks on toetust taotletud Rahvakultuuri Keskuse Vana-Võromaa pärimuskultuuri meetmest 4500 eurot, eraldati 2000 eurot.

Vastutavad täitjad: Evely Lindsalu ja Triin Toom, kaastäitja Mariko Faster.

4.3.2. Võru keele ja kultuuri õpetajate koolituspäevad toimuvad vähemalt kahel korral, kevad- ja sügispoolaastal, ses osas on planeeritud koostöö võru keele õpetajate ainesektsiooniga.

- Koostöös võru keele ainesektsiooniga korraldatakse 30. aprillil võrukeelne matkamäng 3.-5. klassidele (4-liikmelised võistkonnad igast koolist).

Vastutav täitja: Tiia Allas.

4.3.3. Keeleõpe täiskasvanutele

- Instituut alustas Võrus instituudi ruumides võru keele algkursust, mis oli esialgu kavandatud perioodiks 10.02-20.04, kuid eriolukorrast tulenevalt lükkuvad osad tunnid hilisemasse aega.

- Plaanis on läbi viia ka võru keele järgkursus sügisel Võru Instituudis, kui huvilisi on õpperühma jagu (vähemalt 5).

- Võru keelt saavad üliõpilased õppida Tartu Ülikoolis.

Kursusi valmistavad ette ja õpet viivad läbi Sulev Iva ja Mariko Faster.

4.4. Keelenõu ja kohanimede alane nõustamine

Jooksvalt antakse soovijatele nõu võru keele ja kohanimede kohta. Nõustajad Sulev Iva, Urmas Kalla, Mariko Faster, Evar Saar. Ette teada olevad mahukamad tööd on:

- "Eesti murrete sõnaraamatu" võrukeelsete sõnartiklite üle vaatamine ja parandamine veebiväljaandes. Koostöö EKI-ga. Vastutav täitja Urmas Kalla.

- Kohanimeregistri uue Maa-ameti päringu- ja kaardirakenduse väljatöötajate (AS-is Datel) nõustamine. Eesmärgiks on saada AVKA rohkem nähtavaks ja teha AVKA jooksev täiendamine võimalikuks läbi kaardirakenduse enda. Vastutav täitja Evar Saar

4.5. Vana-Võromaa kultuuripärandi alane koolitus ja nõustamine

Soovijatele antakse nõu Vana-Võromaa käsitöö, kohaliku toidukultuuri, suitsusaunatava, Vana-Võromaa märgi kasutamise küsimustes. Tellida saab loenguid ja esitlusi Vana-Võromaa kultuuripärandi kohta. Ette teada olevad tegemised on:

- Töötoad "Keel ja kombed" 20.02.2020 Vahtseliina Gümnaasiumis. Triin Toom.

- nõustamine seoses sõirale EL kaitstud geograafilise tähise (KGT) taotlusega, juhul kui taotlust on vaja veelkord täpsustada. Külli Eichenbaum.

- nõustamine seoses Uma Meki kohvikute ja restoranide nädalate (aprill, oktoober) raames toidukohtade Uma Meki menüüde tõlkimisel võru keelde. Külli Eichenbaum.

- Kavas on jätkata giididele loengusarja Vana-Võromaa eripäradest. Teemad: pühapaigad, ristipuud, Võru linna majade lood, üle Vana-Võromaa oluliste paikade lood. Koostöö Võrumaa Arenduskeskusega. Läbi viimiseks on vaja leida rahastus. Külli Eichenbaum.

4.6. Võru keele ja kultuuri ning Instituudi töö tutvustamine

Jooksvalt võetakse vastu ekskursioone, huvilisi, peetakse lühiloenguid võru keelest ja kultuurist ning tutvustatakse asutuse tegevust, vajadusel ka väljaspool Võru Instituuti. Tööd ja tegemisi tutvustavad instituudi töötajad vastavalt võimalustele ja teemadele.

4.7. Osalemine erinevate töörühmade töös

- 4.7.1. Vabariigi Valitsuse kohanimenõukogu töös osaleb nõukogu liikmena Evar Saar.
- 4.7.2. TÜ Lõuna-Eesti keele ja kultuuriuuringute keskuse nõukogu liikmed on Külli Eichenbaum ja Rainer Kuuba.
- 4.7.3. Eesti vaimse kultuuripärandi nõukogu liige on Külli Eichenbaum.
- 4.7.4. Rahvamuusikatöötlaste festivali "Mooste Elohelü" korraldustoimkonnas osalevad Urmas Kalla, Triinu Laan ja Merike Tigas.
- 4.7.5. Võrumaa turismi ja turunduse ning toiduvõrgustiku töörühmas osaleb Külli Eichenbaum.
- 4.7.6. Karula rahvuspargi koostöökoja liige on Rainer Kuuba.
- 4.7.7. Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökoja infojuht on Külli Eichenbaum.
- 4.7.8. Kohaliku toidu kaubamärgi *Uma Mekk* komisjoni ja toiduvõrgustiku toimkonna liige on Külli Eichenbaum.
- 4.7.9. Võrukeelse ajalehe Uma Leht kolleegiumi töös osalevad Tiia Allas, Külli Eichenbaum, Rainer Kuuba ja Evar Saar.
- 4.7.10. Rainer Kuuba osaleb Eesti põliskeelte koostöökogus.
- 4.7.11. Perioodil 2016-2019 osaleb uurija Evar Saar Helsingi ülikooli projektis *Suomalais-ugrilaiset henkilönnimisysteemit: esihistoriallisen nimenannon rekonstruointi*. ([Personal name systems in Finnic and beyond: reconstructing the concepts of name giving in cultural layers of prehistory](#)).
- 4.7.12. Tartu Ülikooli ja MTÜ Wikimedia Eesti projekti Miljon+ korraldustoimkonnas osaleb Sulev Iva, kes on ka Wikipedia võrukeelse versiooni koordinaator. Koostöö eesmärk on aidata tõsta võrukeelse Vikipeedia artiklite arv aastaks 2020 vähemalt 10 000-le.
- 4.7.13. 2018. aastal alanud EKT jätkuprojekt „Võru ja seto integreeritud keeletehnoloogia ja keeleressursid“ (vt pt 1.1.) on võru keele osas samas ka sisuliseks jätkuks 2017 lõppenud Eesti-Norra (TÜ ja Norra Arktilise Ülikooli) ühisprojektile: Saami-Eesti keeletehnoloogia-alane koostöö: sarnased keeled, ühesugune tehnoloogia. Jätkuprojekti on võru keele morfoloogiamuunduri arendajana kaasatud Jack Rueter Helsingi Ülikoolist; infrastruktuuri osas jätkub koostöö Norra Arktilise Ülikooliga Tromsøs.

4.8. Võro kultuuriruumi ühendavate tegevuste arendamine eri organisatsioonide koostöö kaudu

4.8.1. Suitsusaunaga seotud kultuuripärandi tutvustamine

Suitsusaunapärand on üks osa Vana-Võromaa kultuuripärandist, mida tuleb pildil hoida ning tegevustega toetada. Instituut on osaline Vana-Võromaa suitsusaunade koostöökogus, Külli Eichenbaum on koostöökoja infojuht ning koordineerib koostöökoja tegevusi.

2020. aastaks on plaanitud:

- jaanuar-märts: suitsusaunakombestiku hoidmise tegevuste jätkukava laiem arutelu Võru Instituudis. Jätkukavaks ideede kogumine ja täpsustamine. Konkreetsete projektide planeerimine: saunade ülelugemine, uue raamatu koostamine, promoüritused, muuseumide saunade parem esitlus. Vastutav täitja Külli Eichenbaum.
- pressireisideks ning puhkaestis.ee lehel esitlemiseks saunade valikuga tegelemine (kohal käimine, pildid, tingimused ja kokkulepped). Korraldavad Külli Eichenbaum, Kristi Kahu ja Kadri Moppel.
- kodulehe savvusann.ee jooksev toimetamine. Korraldab Külli Eichenbaum.
- võimalusel täiendatakse suitsusauna virtuaalreaalsuse faile. Vajalik leida lisarahastus (koostöö Võrumaa Arenduskeskusega). Korraldavad Kadri Moppel ja Külli Eichenbaum.
- saunatavade tutvustamine erinevatel üritustel. Vajalik taotleda toetust vastavalt ürituse vajadustele. Võro Selts VKKF.
- saunanäituse eksponeerimise korraldus. Kureerib Kati Taal.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.8.2. Vana-Võromaa Uma regionaalprogramm

Uma regionaalprogrammi loomine pole poliitilist toetust saanud, Vana-Võromaa jaoks eraldatakse 2020. aastal rahandusministeeriumi kaudu arendustoetust 25 000 eurot, mille abil jätkuvad arendustegevused käsitöövõrgustiku eestvedamiseks ning tegevused Vana-Võromaa kultuuripärandi turundamiseks. Tegevuste sisu on täpsemalt kirjeldatud taotluses instituudi kodulehel <https://wi.ee/tegemise/vana-voromaa-aronguprogramm/>; https://wi.ee/wp-content/uploads/2020/02/Taotlus_Lisa-1-Voru-Instituut.pdf.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.8.3. Vaimse kultuuripärandi uurimine ja VKP nimistu kanded

Eesti vaimse kultuuripärandi nimistu Vana-Võromaaga seotud kannetes info uuendamine. Nimistu on üks võro kultuuripärandi eripära ja nähtuste tutvustamise võimalus.

VKP nimistus on sissekanded aastatest 2010-2012, need tuleb uuesti läbi vaadata, info ajakohastada, lisada uusi materjale. Vajalik oleks leida inimene, kes kannetega regulaarselt tegeleks ja ka valmistaks ette uusi kandeid.

Esmajärjekorras peab kindlasti täiendama sõira, heinaniitmise ja ristipuude kandeid.

Vastutav täitja Külli Eichenbaum.

4.8.4. VI Uma Pido ettevalmistused ja toetavad sündmused

VI Uma Pido toimub 3. juunil 2023 Põlva Intsikurmus. Korraldamine toimub koostöös Võro Seltsiga VKKF ning teiste partneritega. Peo ettevalmistustega on alustatud ja IV Uma Laulu võistluslauludest on muusikatoimkond välja valinud 9 laulu, mida noodistada ja millele on vaja tellida kooriseaded. Toimuvad koosolekud muusikatoimkonnaga ning Põlva- ja Võrumaa kultuuri- ja omavalitsusspetsialistidega, et kokku leppida lavastaja ja peo ideega edasi liikuda. Peo teema on vajalik kokku leppida, seda vajavad nii lavastaja kui toimkond laulude tellimiseks Uma Pidole. Projektijuht suhtleb seadete-laulude tellimiseks nii laulude autorite kui seadete tegijatega, koostab kulude katmiseks rahastustaotlusi Eesti kultuurkapitalile jt.

Uma Pido esimese nelja peo materjalide taastamine. Kahjuks on erinevate süsteemide muutuste tõttu läinud kaotsi YouTube esimese nelja Uma Pido laulude klipid. Selleks, et avalikkus saaks neid kuulata ja oleks näidismaterjali järgmiste pidude planeerimisel, on vaja need ajaloo huvides taastada. Kokku on vaja taastada ca 95 laulu.

Uma Pido eelsündmus: Võrukeelse koolimuusikali „Koolin om umbõlõ mõnna“. Valmis on muusikali tekstiosa ja noodistatud laulud. Veel on tarvis lisada laulude klaverisaated ja laulude fonod. Koostööpartneriks on Võru muusikakool.

26.03 oli plaanitud esietendus Võru Kandles võrukeelne koolimuusikal „Koolin om umbõlõ mõnna“ Võru Keslinna Kooli õpilaste ja õpetajate esituses. Kordusetendus avatud publikule on kavandatud 27. märtsiks. Eriolukorra tõttu on etendused edasi lükkunud.

Kõigi tegevuste rahastamiseks tehakse taotlusi rahastutele (Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetusmeede, Kulka jt). Projekti rahastamine toimub MTÜ Võro Selts VKKF kaudu.

Vastutav täitja Merike Tigas, nõustab Tiinu Laan.

4.8.5. Ummamuudu infolisti haldamine

List toimib aadressil ummamuudu@lists.riik.ee Inimesi tuleb listi lisada, aadresse välja vahetada, kultuuriruumi infot edasi saata jms. Aasta alguses on listis 274 liiget. Listi haldamisega tegeleb Külli Eichenbaum, haldusõigused on jagatud ka Tiinu Laanele.

Vastutavad täitjad Triinu Laan ja Külli Eichenbaum.

5. Kultuuripärandi kogumine ja esitlemine Vana-Võromaa muuseumides

Vana-Võromaa muuseumide tegevuskava, kogumiskavad ja kogude inventuurid muuseumide kaupa on esitatud tööplaani lisades 2, 3 ja 4.

Üldises osas on vastutajateks osakonnajuhataja kt Reet Roop ja vastavalt muuseumidele juhatajad Aimi Hollo, Hele Tulviste, Reet Roop ja Tiia Haug. Konkreetsete tegevuste vastutajad on ära toodud iga tegevuse juures.

Rainer Kuuba
direktor

Koostatud 31.03.2020